

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวน
แห่งชาตินากาย-น้ำเทิน: กรณีศึกษา บ้านโพนสะอาดเมืองคำเกิด
แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

STRATEGY TO DEVELOP A MODEL VILLAGE IN CONSERVATION OF NAKAI-NAMTHEUN

NATIONAL FOREST RESERVE: A CASE STUDY IN PHONSA-AAD VILLAGE,

KHAMKEUT DISTRICT, BOLIKHAMXAI PROVINCE, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

คุณสรวาท พลสีลา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ การุณย์ลัยญกร**

5

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน กลุ่มเป้าหมาย ภาครัฐจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลคุ้มครองป่าสงวนและทรัพยากรป่าไม้ 8 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 คน รวม 9 คน และตัวแทนภาคประชาชนที่เป็นผู้นำของหมู่บ้านโพนสะอาด 19 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 28 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลทำการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คือ เปอร์เซ็นต์ และ ค่าเฉลี่ย (Mean) นำเสนอโดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ในปัจจุบัน พบว่าเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัญหาทางตรง คือ (1) การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า (2) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินของประชาชน (3) การล่าสัตว์ป่า การเก็บหาของ และ 2) ปัญหาทางอ้อม คือ (1) ความยากจน (2) ความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งนี้ ปัญหาที่พบได้รับการจัดอันดับตามผลกระทบต่อชุมชนตั้งแต่ระดับมากที่สุดไปจนถึงระดับน้อยที่สุด

2. แนวทางเพื่อแก้ปัญหาป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน จากการเรียงลำดับตามความสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนตามลำดับก่อนหลัง และขีดความสามารถของชุมชน มีดังนี้ 1) ส่งเสริมอาชีพโดยใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กองทุนหมู่บ้านให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพ 2) สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน 3) ประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยหลายรูปแบบ 4) ตักเตือนผู้บุกรุกในครั้งแรกที่ทำผิดกฎระเบียบ และลงโทษตามกฎหมายในครั้งต่อไป 5) ปฏิบัติกฎระเบียบการรักษาป่าสงวนแห่งชาติให้เข้มงวด 6) ผูกอบรมคณะกรรมการอนุรักษ์ในการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ 7) ให้คำตอบแทนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ 8) ให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และ 9) การมี

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ส่วนร่วมของหน่วยภาครัฐ องค์การเอกชน (ต่างประเทศ) และภาคประชาชน (ชาวบ้าน) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ มี 8 โครงการ คือ 1. โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ 2. โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่หน่วยพิทักษ์รักษาป่าสงวน 3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. โครงการการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากายน้ำเทิน 5. โครงการการอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร 6. โครงการการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์พื้นบ้านในชุมชน 7. โครงการการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพ 8. โครงการหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน คำสำคัญ

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to investigate the context, problem state, needs and guidelines of developing a model village in conservation of Nakai–Namtheun National Forest Reserve, Phonsa–aad village, Khamkeut district, Bolikhamxai province, Lao People's Democratic Republic, 2) to create a strategy to develop a model village in conserving the Nakai–Namtheun National Forest Reserve. The target group of 28 as selected by purposive sampling comprised: 1) 8 government officers whose duties were to protect the forest reserve and its resources and 1 school director in the research area totaling 9 people, and 2) 19 leaders of Phonsa–aad village; and the total amounted to 28 people, The instruments used were an in–depth interview, an observation form, and a workshop. Both qualitative and quantitative data were analyzed. Statistics used were percentage and mean. Presentation was carried out through analytical description.

The findings were as follows:

1. The current problem state incurred with the Nakai–Namtheun National Forest Reserve has been found from 2 significant causes: 1) from direct problems: (1) illegal deforestation, (2) encroachment of forest areas to expand the arable area of the people, (3) hunting wild lives and gathering of forest products; and 2) from uncertainty of the weather. The problems have been ranked according to the impact on the community as arranged from the highest to the lowest levels respectively.

2. The guidelines for solving the problems of the Nakai–Namtheun National Forest Reserve as arranged in order of importance that should be implemented urgently and based on the capability of the community comprise the following: 1) promoting the use of raw materials and local knowledge by using the village fund to support the people to make their living, 2) enhancing the understanding and awareness of conserving the forest resources to the people in the village, 3) exercising the variety of public relations of the natural resources and environment conservation, 4) warning intruders who break the rules in the first place and punishing them according to the law in the next time, 5) being in strict compliance with regulations of maintaining the National Forest Reserve, 6) training the Conservation Committee in care of the National Forest Reserve, 7) providing compensation to those who are on duty for building morale, 8) giving a reward to the whistle–blower who makes a report of illegal deforestation, and 9) having joint work between the government agencies, the international private sector, and the local public in conservation of the natural resources and environment.

3. The strategy to develop a model village in conservation of the Nakai–Namtheun National Forest Reserve comprises: vision, missions, strategic issues, objectives, targets, strategies and measures. The strategy has 8 projects,

namely: 1) people's volunteering for protection of the National Forest Reserve, 2) strengthening the unit of the National Forest Reserve protection, 3) optimizing the performance of the agencies involved, 4) giving a train of knowledge, understanding and participation to the people concerning the forest reserve conservation, 5) giving a train of knowledge, understanding and participation to the youth concerning the forest reserve conservation, 6) promotion of raising local animals in the community, 7) producing and using the organic fertilizer, and 8) creating a model village in conservation of the Nakai-Namtheun National Forest Reserve.

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่า มีความสำคัญและประโยชน์ต่อการดำรงชีพของมวลมนุษยชาติ เป็นแหล่งกำเนิดสรรพสิ่งที่มีชีวิตในโลก ป่าไม้ช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยปรับสภาพบรรยากาศ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งปัจจัยสี่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแนวป้องกันลมพายุ ช่วยลดมลพิษทางอากาศ เป็นตัวกำหนดการผลิตขั้นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ (มนัส สุวรรณ. 2540 : 48) จากคุณสมบัติของทรัพยากรป่าไม้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันประโยชน์ต่อมนุษย์และทรัพยากรอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความสัมพันธ์ของทรัพยากรป่าไม้กับสิ่งมีชีวิตรวมถึงวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์หากดำเนินไปอย่างกลมกลืน จะไม่ส่งผลกระทบที่จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรป่าไม้นั้น ไม่อาจสามารถหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังและชัดเจนได้ ซึ่งน่าจะมาจากเหตุของการมองปัญหาที่ไม่ตรงกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้องในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่า โดยมีแนวคิดเห็นที่แตกต่างกันว่า ป่าไม้ควรจะแยกจากคนหรือควรจะอยู่ร่วมกับคน ปัจจุบันยังมีแนวคิดการอนุรักษ์ป่าที่เหลืออยู่ไว้ให้ได้ต้องไม่มีประชาชนอยู่ในพื้นที่ป่า นั้น ๆ เลย (ธีรภัทร ประยูรสิทธิ์. 2537 : 77)

แนวคิดการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อลดการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ปัจจุบันได้รับการยอมรับว่า สามารถนำไปใช้ดำเนินการจนประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นผู้ได้รับผลประโยชน์ เกิดความรู้สึกของการเป็นเจ้าของทรัพยากรนั้นๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรโดยตรง ส่งผลถึงความยั่งยืนของทรัพยากรป่าไม้ในที่สุด (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2553 : 3)

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาป่าไม้ ปี พ.ศ. 2543 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระบุว่า พื้นที่ป่าไม้ของประเทศคงเหลือเนื้อที่ประมาณ 93,104 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 40.34 ของเนื้อที่ประเทศ (เนื้อที่ประเทศ 230,800 ตารางกิโลเมตร) จากข้อมูลดังกล่าวนับได้ว่า สถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมของประเทศมีจำนวนลดลงในระดับอันตรายเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปี พ.ศ. 2503 ที่มีร้อยละ 70 ของพื้นที่ประเทศ การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้สาเหตุเกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชเพิ่มขึ้น การทำไม้เพื่อการส่งออกเป็นสินค้าที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการสร้างเขื่อนเพื่อเป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า จากสาเหตุของปัญหาข้างต้น เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในผืนป่า และวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนกำลังได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนเผ่าพื้นเมืองที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์พัฒนาป่าไม้ใน ปี พ.ศ. 2543 จะทำให้พื้นที่ปกคลุมของป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70 ของพื้นที่ประเทศในปี พ.ศ. 2563 ให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2553 : 3)

จากสถานการณ์ของปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้ที่กำลังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในผืนป่า และวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเผ่าพื้นเมืองที่อาศัยอยู่รอบแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแนวคิดในการบริหารจัดการป่าไม้เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่า และระหว่างคนกับคน

เพื่อนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศ จึงกำหนดประเภทของทรัพยากรป่าไม้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ป่าสงวน (Protected Area: PA) ป่าป้องกัน (Protection Forest : PF) และ ป่าผลิตแบบยั่งยืน (Sustainable Forest Product: SFP) โดยที่ (1) ป่าสงวน หมายถึง ป่าไม้ที่ได้กำหนดเพื่อจุดประสงค์นำไปใช้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ปกป้องรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ระบบนิเวศ ป่าไม้ และสิ่งต่างๆ ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การศึกษา และการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ (2) ป่าป้องกัน หมายถึง ป่าไม้และที่ดินป่าไม้ที่ได้กำหนดไว้เพื่อเขตต้นน้ำ แหล่งน้ำ เขตป่าเต็งรัง บริเวณป่าริมน้ำ ป่าริมทาง รวมถึงป่าไม้ที่อยู่ภายในและโดยรอบตัวเมือง เทศบาล ชานเมือง ป่าศักดิ์สิทธิ์ และป่าช้าของหมู่บ้าน และ (3) ป่าผลิตแบบยั่งยืน หมายถึง ป่าธรรมชาติ และป่าปลูกที่ได้กำหนดเพื่อจุดประสงค์ให้เป็นเขตการผลิต ธุรกิจไม้ และผลผลิตป่าไม้เพื่อตอบสนองความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2553 : 2-3)

ปัจจุบันจึงมีป่าสงวนแห่งชาติ รวมจำนวน 21 แห่ง เนื้อที่ 3,500,000 เฮกตาร์ ป่าสงวน (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2553 : 8)

ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน เป็น 1 ใน 21 ของป่าสงวนแห่งชาติ ที่จัดตั้งขึ้น ตามคำสั่งรัฐบาลเลขที่ 163/นย พ.ศ. 2541 เป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศ อาณาบริเวณครอบคลุมพื้นที่แขวงคำม่วนและแขวงบอลิคำไซ เนื้อที่ประมาณ 353,200 เฮกตาร์

ป่าสงวนแห่งชาตินากาย น้ำเทิน มีหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในและล้อมรอบรวมทั้งหมด 62 หมู่บ้าน อาศัยอยู่ในพื้นที่มี 31 หมู่บ้าน และล้อมรอบป่าสงวนมี 31 หมู่บ้าน ที่ผ่านมายังไม่มีการก่อตั้งหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์มาก่อน มีเพียงบางกิจกรรมได้ดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์เท่านั้น ในป่าสงวนแห่งอื่น ได้มีการก่อตั้งหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์มาแล้ว แต่การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ บางกิจกรรมยังปฏิบัติไม่ได้ตามแผนที่วางไว้

หมู่บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ เป็น 1 ใน 21 ของหมู่บ้าน ที่มีอาณาเขตอยู่รอบเขตป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยมีเพียง 20 ครัวเรือน แต่ในปัจจุบัน พ.ศ. 2557 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 229 ครัวเรือน จากทั้งหมด 12 คุ่ม รวมประชากรทั้งสิ้น 1,450 คน เป็นชาย 751 คน เป็นหญิง 699 คน ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เรียกว่า เฝ้าม้ง และเฝาลาวเทิง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณแห่งนี้มาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษ ในอดีตวิถีการดำรงชีวิตอยู่กับป่า อาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากิน โดยเฉพาะแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัย แต่ปัจจุบันประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ความต้องการพื้นที่เพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนและพื้นที่ทำกินมากขึ้น ประกอบกับความต้องการนำไม้จากบุคคลภายนอก จึงเป็นเหตุให้ประชาชนทำการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ขยายพื้นที่ทำกิน หาของป่า และล่าสัตว์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อนำออกไปขายสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ส่งผลให้พื้นที่ป่าถูกทำลาย รวมทั้งสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ในเขตพื้นที่บ้านโพนสะอาด ลดน้อยลงเรื่อยๆ ในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการวิจัย

แผน SEMFOP2 ขององค์การคุ้มครองและปกป้องรักษาแหล่งน้ำ-น้ำเทิน2 ของปี ค.ศ. 2014 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายสร้างหมู่บ้านโพนสะอาดให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบในการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ขององค์การและจะขยายไปหมู่บ้านอื่นๆอีกในปิงบประมาณถัดไป ดังนั้น การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน อาจเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ทรงคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านป่าไม้ในพื้นที่เห็นว่า ในสภาพการณ์ปัจจุบันยังไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างจริงจัง เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีกรอบแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน

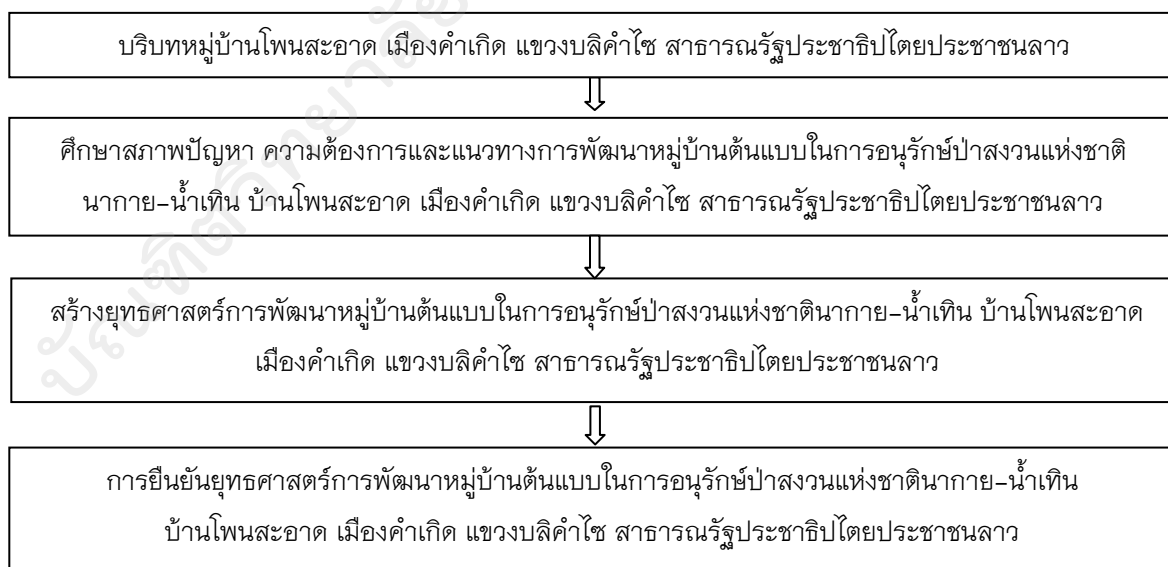
แนวทางแก้ปัญหาด้วย “การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเพื่อการอนุรักษ์” น่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดการบุกรุกป่าได้ เนื่องจากว่าหมู่บ้านต้นแบบเป็นหมู่บ้านที่มีแบบแผนในการอนุรักษ์ป่าไม้ และการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผนการนำใช้อันชาญฉลาดและยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน : กรณีศึกษา บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อาจช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน : กรณีศึกษา บ้านโพนสะอาดเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยยึดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้ 1) บริบทหมู่บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4) การยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน: กรณีศึกษาบ้านโพนสะอาดเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทของหมู่บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขั้นที่ 3 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขั้นที่ 4 การยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานคุ้มครองป่าสงวนเขตเมืองคำเกิดจำนวน 4 คน 2) เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานทรัพยากรป่าไม้จำนวน 4 คน และ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาบ้านโพนสะอาดจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน คัดเลือกแบบเจาะจง

ภาคประชาชนประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจำนวน 2 คน 3) หัวหน้าคุ้มจาก 12 คุ้ม ๆ ละ 1 คน 4) ป่าไม้บ้าน จำนวน 1 คน 5) ประธานแนวหลวงสร้างชาติบ้าน (กลุ่มผู้สูงอายุ) จำนวน 1 คน 6) ประธานสหพันธ์แม่หญิงบ้าน (กลุ่มผู้หญิงบ้าน) จำนวน 1 คน 7) เลขาสาวหมู่บ้าน (กลุ่มสาวหมู่บ้าน) จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน ซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ของบ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนของการศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบทั้งสิ้น 28 คน

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการการยืนยันยุทธศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานองค์การคุ้มครองและปกป้องรักษาแหล่งน้ำน้ำเทิน 2 จำนวน 4 คน 2) เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานห้องการกระสิกาและป่าไม้เมืองคำเกิดจำนวน 4 คน และ 3) คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านขึ้นเมืองจำนวน 6 คน รวมจำนวน 14 คน

หน่วยงานภาคประชาชนบ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด ประกอบด้วย ตัวแทนประชาชนที่อาศัยในบ้านโพนสะอาด โดยการคัดเลือกจากประชาชนที่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 12 คุ้ม ๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 19 คนที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน 2) แบบสังเกต และ 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาบริบท
2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน โดยใช้เทคนิค SWOT analysis
3. ผู้วิจัยรวบรวมประมวลผลข้อมูล จากการประชุม และร่างยุทธศาสตร์ แล้วนำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน มาประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและประชาชน เพื่อนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
2. วิเคราะห์ข้อมูลการสร้างยุทธศาสตร์ โดยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเทคนิค SWOT analysis วิเคราะห์เชิงเนื้อหา
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ย (Mean)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บริเวณบ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การศึกษาบริบท ของหมู่บ้านโพนสะอาด พบว่า หมู่บ้านโพนสะอาดก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2525 มี 20 ครัวเรือน ปัจจุบัน พ.ศ. 2557 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 229 ครัวเรือน จากทั้งหมด 12 คุ่ม รวมประชากรทั้งสิ้น 1,450 คน เป็นชาย 751 คน เป็นหญิง 699 คน ห่างจากเทศบาลเมืองคำเกิด 30 กิโลเมตร ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เรียกว่า เฝ้าม้งและเฝาลาวเทิง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณแห่งนี้มาช้านานตั้งแต่บรรพบุรุษ ในอดีตวิถีการดำรงชีวิตอยู่กับป่า อาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากิน โดยเฉพาะแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย ทิศเหนือ ติดกับ บ้านโพนวิไล ทิศใต้ติดกับเขตแดนแขวงคำม่วน ทิศตะวันออก ติดกับเขตแดนแขวงคำม่วน และทิศตะวันตกติดกับบ้านโพนทอง มีเส้นทางคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางได้สองฤดู มีไฟฟ้า น้ำใช้ มีพื้นที่ทั้งหมด 10,992.859 เฮกตาร์ มีพื้นที่ป่าไม้ 9,229.624 เฮกตาร์ พื้นที่ปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน 40.578 เฮกตาร์ พื้นที่ทำกิน 1,745.358 เฮกตาร์ และ ป่าช้า 4 เฮกตาร์

สถานการณ์ปัจจุบันของป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา และทวีความรุนแรงของการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงลดเรื่อยมา แม้ว่ารัฐบาลลาวจะได้พยายามจะรักษาพื้นที่ป่า ด้วยการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน พื้นที่ป่าก็ยังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง ไม่แตกต่างจากสถานการณ์ก่อนการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติเท่าใดนัก

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ในปัจจุบัน พบว่าเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัญหาทางตรง คือ (1) การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า (2) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินของประชาชน (3) การล่าสัตว์ป่า การเก็บหาของ และ 2) ปัญหาทางอ้อม คือ (1) ความยากจน (Poverty) (2) ความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ทั้งนี้ จากการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนมากที่สุด ไปจนถึงประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุด พบว่า

- 1) การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกิน
- 2) การล่าสัตว์ป่า
- 3) การจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมาย
- 4) การเก็บหาของป่า

ลำดับที่ 1 ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกิน เพื่อเอาประโยชน์จากไม้ด้วยวิธีที่ผิดกฎหมาย ทำให้พื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลาย ตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร เช่น ปลูกสร้างบ้านเรือน การสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและตัดไม้ขายในและต่างประเทศตามความต้องการของตลาด ในส่วนของการการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่ทำกินนั้น ต้องการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ส่งผลให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ ประกอบกับการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออก โดยไม่ส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ลำดับที่ 2 การล่าสัตว์ป่า เพื่อนำไปเป็นอาหารและจำหน่ายตามความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ประชากรของสัตว์ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง และในที่สุดบางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์ในอนาคต

ลำดับที่ 3 การจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมาย เพื่อต้องการให้ได้สัตว์น้ำเป็นจำนวนมากเป็นอาหาร และ นำไปขายเพื่อสร้างรายได้ ต้องใช้วิธีการจับแบบดักสูญชนิดต่างๆ เช่น อวน การใช้กระแสไฟฟ้าช็อต ระเบิดปลา รวมทั้งปัญหาการเก็บหาของป่า ประเภท เห็ด หน่อไม้ หวาย สมุนไพร กล้วยไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นอาหารและจำหน่ายในท้องตลาด

ลำดับที่ 4 ปัญหาการเก็บหาของป่า เพื่อประกอบเป็นอาหารในครัวเรือน เช่น เห็ด หน่อไม้ หวาย สมุนไพร กล้วยไม้ ประกอบกับจำนวนประชากรในชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทินบ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการเรียงลำดับตามความสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนตามลำดับก่อนหลัง และขีดความสามารถของชุมชน ดังนี้ 1) ประชุมปรึกษาหารือกันในหมู่บ้านเป็นประจำโดยผู้นำหมู่บ้านเป็นแกนนำ 2) สร้างความร่วมมือในการคิดตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับประโยชน์ในการวางแผนโครงการในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน 3) อบรมการรักษาสภาพอนามัย และการใช้สมุนไพรเป็นยาในการรักษาสภาพ 4) ส่งเสริมอาชีพโดยใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กองทุนหมู่บ้านให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้าน 5) ฝึกและอบรมการประกอบอาชีพต่างๆ 6) สร้างกฎระเบียบหมู่บ้านในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน 7) จัดรวมกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นโซนของหมู่บ้านในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน 8) ให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า 9) ร่วมกันทำงานระหว่างหน่วยภาครัฐ องค์กรเอกชน (ต่างประเทศ) และภาคประชาชน (ชาวบ้าน) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทินบ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน มีองค์ประกอบดังนี้

วิสัยทัศน์ : ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ในอานาบริเวณหมู่บ้านโพนสะอาด มีความอุดมสมบูรณ์ภายใต้ความร่วมมือของชุมชน

พันธกิจ :

1. ทำให้คนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน
2. ทำให้คนในหมู่บ้านได้พัฒนาชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่ทำลายป่าสงวนแห่งชาติ
3. ทำให้คนในหมู่บ้านร่วมกันสร้างและใช้กฎระเบียบในการหาประโยชน์จากป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน
4. ทำให้คนในหมู่บ้านได้ประกอบอาชีพที่หลากหลายที่รัฐจัดสรรให้ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ : ประเด็นยุทธศาสตร์ ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. สร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทินระหว่างชาวบ้านด้วยกันและระหว่างชาวบ้านกับคนของภาครัฐ
2. พัฒนาชีวิตที่ดีในด้านที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม
3. สร้างและใช้กฎระเบียบการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน
4. พัฒนาและส่งเสริมอาชีพต่างๆ ภายในหมู่บ้าน
5. พัฒนาหมู่บ้านต้นแบบที่รวมเอาประเด็นยุทธศาสตร์ 1-4 มาไว้ด้วยกัน

เป้าประสงค์ :

1. มีความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทินระหว่างชาวบ้านด้วยกัน และระหว่างชาวบ้านกับคนของภาครัฐด้วยดี
2. คนในหมู่บ้านโพนสะอาดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
3. บ้านโพนสะอาดมีกฎระเบียบที่สร้างและปฏิบัติตามร่วมกัน
4. บ้านโพนสะอาดมีผู้ประกอบการหลากหลายทั้งอาชีพหลัก และอาชีพเสริมรวมทั้งมีผลผลิตจากอาชีพ
5. มีหมู่บ้านต้นแบบที่ชาวบ้านร่วมกันอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทินที่แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิต มีกฎระเบียบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติของตนเองสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีได้

ตัวชี้วัด:

1. จำนวนคนในหมู่บ้านและของรัฐที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ
2. ชาวบ้านมีสุขภาพทางกาย-ใจที่สมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่
3. กฎระเบียบที่เปิดประกาศและมีการปฏิบัติตาม
4. อาชีพต่างๆ ที่ประกอบในหมู่บ้านมีปรากฏให้เห็น
5. มีหมู่บ้านต้นแบบของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ

กลยุทธ์

1. ประชุมปรึกษาหารือกันในหมู่บ้านเป็นประจำโดยมีผู้นำของหมู่บ้านเป็นแกนนำ
2. สร้างความร่วมมือในการคิด ตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับประโยชน์ ในการวางแผน ในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน
3. นำเอาวิทยากรมาอบรมชาวบ้านโพนสะอาดเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย ออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่า รู้จักใช้สมุนไพรเป็นยาในการดูแลสุขภาพ

4. สนับสนุนให้เพาะปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการจำหน่ายหารายได้และใช้ในครัวเรือน
 5. สอนให้ชาวบ้านโพนสะอาดรู้จักประกอบอาชีพต่างๆอย่างหลากหลาย เช่นเลี้ยงปลา ปลูกผัก ทำสวนสมุนไพร ทำยาสมุนไพร รวมทั้งอาชีพการฝีมือต่างๆ เช่นเย็บปัก ถักร้อย ทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า เลี้ยงไหม ทอผ้าไหม ทำแชมพูสมุนไพร สบู่สมุนไพร เป็นต้น

6. สร้างกฎระเบียบร่วมกันและใช้ร่วมกันในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน
 7. จัดรวมกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นโซนของบ้านในการอนุรักษ์ป่าสงวนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ โดยอาศัยกลยุทธ์ต่างๆ ด้วยกัน 7 กลยุทธ์ซึ่งผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยในหมู่บ้านได้ร่วมกันเขียนโครงการต่างๆ ซึ่งโครงการเหล่านี้จะมีส่วนเสริมกันและกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน บ้านโพนสะอาดได้ในที่สุด โครงการเหล่านี้ได้แก่

1. โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ
2. โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่หน่วยพิทักษ์รักษาป่าสงวน
3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. โครงการอบรมชาวบ้านอาสาสมัครพิทักษ์ป่าสงวน
5. โครงการอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
6. โครงการเพาะเลี้ยงสัตว์พื้นบ้านในชุมชน
7. โครงการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
8. โครงการหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน

ซึ่งส่วนประกอบของโครงการแต่ละโครงการประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ 1) ชื่อโครงการ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) เป้าหมาย (จำนวนคนหรือทรัพยากรที่จะพัฒนา) 5) กิจกรรมสำหรับดำเนินการ 6) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 7) งบประมาณที่ใช้ 8) การวัดผล/ประเมินโครงการ

4. การยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน บ้านนาเมือง เมืองคำเกิด แขวงบลิดคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นการนำเอายุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบลิดคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้าสู่กระบวนการประเมินโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของยุทธศาสตร์การพัฒนามากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบลิดคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ผ่านการประเมินในระดับคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 95 จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการวิจัยนี้ไปเสนอต่อหน่วยงานระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณ เพื่อที่จะให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน ได้รับการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติต่อไป

จึงนับได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินาคาย-น้ำเหิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบลิดคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2551 ว่าด้วยหลักการ ระเบียบการและมาตรการพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองป่าไม้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนากุ่มบ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ
2. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านนาเมือง เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรได้รับการปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ควรวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในเชิงพื้นที่ (Area Approach) ให้ชัดเจนตามบริบทของชุมชน
2. ควรวางนโยบายและกำหนดมาตรการโดยประชาชนในพื้นที่สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้โดยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนากุ่มบ้านต้นแบบในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ควรศึกษาความรู้ ความตระหนักของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินากาย-น้ำเทิน บ้านโพนสะอาด เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. ควรศึกษาการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. ยุทธศาสตร์การพัฒนากุ่มบ้าน ปี ค.ศ.2000. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2553.
- ธีรภัทร ประยูรสิทธิ์. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 5 แนวทางการมีส่วนร่วมของประเทศต่อการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537.
- มนัส สุวรรณ. แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร